

FÀBRIQUES DE CREACIÓ DE BARCELONA

**NAU
IVA
NOW**

**HANGAR.
ORG**

centre/producció/reerca/arts.visuals.

Sala Beckett
Obrador Internacional
de Dramatúrgia

Índex del document

1. Introducció
2. Conceptes, antecedents i tipologies
3. Les Fàbriques de Creació a Barcelona
4. Algunes valoracions del funcionament del programa
5. Síntesi de la mesura de govern
6. Valoració de la mesura de govern
7. Recomanacions del Comitè Executiu

Annex I: Fitxes de cada una de les Fàbriques de Creació de Barcelona

Annex II: Indicadors de recursos i activitats

1. Introducció

El Comitè Executiu del Consell de Cultura de Barcelona elabora un informe preceptiu en relació al programa de les Fàbriques de Creació de Barcelona i la mesura de govern que ha aprovat l'ICUB.

El procés d'elaboració d'aquest informe ha inclòs la recerca d'informació sobre l'origen i l'evolució d'aquest tipus d'equipaments i el seu arrelament a la ciutat. Se n'ha dimensionat l'activitat i els recursos del conjunt i s'han avaluat les particularitats de cada projecte.

Finalment, el Comitè Executiu ha estudiat les propostes del govern per relançar el projecte i ha elaborat un seguit de recomanacions que considera que poden completar-les.

2. Conceptes, antecedents i tipologies

“Les Fàbriques de Creació són equipaments culturals que donen suport als processos necessaris per desenvolupar projectes creatius - recerca, assaig i experimentació- a persones, col·lectius, entitats i empreses, vinculant-se a la vegada amb l’entorn social en el que s’ubiquen i amb la resta de les xarxes de producció cultural del territori, tot recuperant espais en desús que normalment havien estat destinats a activitats industrials o fabrils”.

Origen Fàbriques de Creació

Les Fàbriques de Creació tenen orígens diversos i responen a conjuntures específiques en cada cas però, d’alguna manera, en el rerefons de moltes de les iniciatives que les generen hi ha una resposta a processos d’inflació immobiliària a determinats barris de grans ciutats que fan que els artistes no puguin pagar els lloguers que demanen els propietaris dels locals comercials i s’associïn per compartir vells espais industrials i perifèrics en desús.

En els últims 30 anys, aquests espais fomenten la relació dels creadors entre si i entre els creadors i la ciutadania, situant la creació artística en el bell mig de l’acció cultural i obrint-se pas per superar els espais contenidors característics del SXIX (museus, arxius i biblioteques i conservatoris) i els espais aparador més habituals del SXX (centres culturals polivalents).

Alguns situen com a primers referents d’aquest tipus d’equipaments les experiències de l’escola d’art i arquitectura *Bauhaus* a l’Alemanya d’entreguerres i de *The Factory* d’Andy Warhol a la New York dels anys 60, sobretot per ubicar-se en edificis fabrils o industrials i per orientar-se cap a l’experimentació i el treball compartit i per esdevenir places d’acolliment d’artistes en itinerància.

Més endavant, al 1976, la [UFA Fabrik](#) a Berlin es converteix en el primer cas –encara en funcionament- d’una llarga llista de projectes amb més o menys orientació vers la creativitat que passen a la ciutat alemanya i que tenen en comú la recuperació d’espais industrials en desús on es posa en pràctica una manera de viure i treballar basada en l’autogestió i la sostenibilitat.

[La Friche La Belle de Mai](#) a Marsella és un altre dels projectes emblemàtics i precursor del que avui s’entén per Fàbriques de Creació. En aquest cas, una antiga fàbrica de tabac es va convertir en la seu del projecte Teatre Friche, un moviment creat als 90 com a forma contemporània de perseguir el diàleg entre diferents disciplines escèniques, per després esdevenir un projecte estratègic pel desenvolupament urbanístic de la ciutat amb la intervenció de l’arquitecte Jean Nouvel i la incorporació d’agents d’altres

disciplines artístiques. A dia d'avui, La Friche és un equipament emblemàtic de la ciutat que rep més de 500.000 visites a l'any.

[Kaapeli](#) és un altre gran projecte de referència a Europa, en aquest cas a Hèlsinki, Finlàndia, en un antic complex fabril de cable de més de 56.000 m² en el que s'hi ubiquen fins a tres museus, 12 galeries, auditoris per dansa i teatre, una escola d'art, residències per a artistes i molts altres serveis destinats a la creació. L'actual projecte és el resultat de la intervenció de l'Ajuntament i de la constitució d'una associació que vetlla i clarifica l'activitat que s'hi duu a terme després que, quan va deixar de funcionar com a fàbrica cap als anys 80, nombrosos artistes i empreses s'hi van instal·lar atrets per l'amplitud de l'espai i uns preus d'arrendament assequibles. L'associació es va crear per preservar l'ús cultural de les instal·lacions.

I des del 1983, intentant connectar diferents experiències europees, existeix la [Trans Europe Halles](#), una xarxa d'equipaments culturals creats per ciutadans i artistes. Actualment té 90 membres i seu a Suècia i els seus objectius són proporcionar eines i compartir experiències entre els seus membres a fi i efecte d'impulsar noves iniciatives i centres culturals. La majoria dels equipaments tenen una morfologia i un funcionament similar a les de les Fàbriques de Creació. L'únic membre català d'aquesta xarxa és l'Antic Teatre.

3. Les Fàbriques de Creació a Barcelona¹

A la ciutat de Barcelona el concepte Fàbriques de Creació com a plataforma estructurada d'impuls i suport als artistes s'utilitza de manera més recent, tot i que a la pràctica hi ha algunes experiències que de manera espontània senten les bases i esdevenen els clars precedents d'un tipus d'equipament avui molt més definit.

Precedents

1977. Taller Obrador a un edifici industrial vuitcentista al Raval de Barcelona que més tard va ser seu del Centre Internacional de Fotografia (al Carrer de l'Aurora 11 bis) que va posar en marxa de manera associativa un col·lectiu d'artistes i intel·lectuals vinculats a l'esquerra radical.

1977, neix l'Ateneu Popular 9 Barris com a centre cultural comunitari gràcies a la lluita dels veïns per recuperar pel barri una antiga fàbrica d'asfalt en desús.

1981. La Federació d'Artistes Visuals de Catalunya proposa reconvertir els antics magatzems portuaris (en especial l'edifici Elies Rogent, actual seu del Museu Nacional d'Història de Catalunya) en un conjunt de tallers i instal·lacions per a artistes.

1990. Seminari "Els espais patrimonials i la creació artística" organitzat per l'Ajuntament de l'Hospitalet i Diputació de Barcelona.

1995, un col·lectiu d'artistes s'instal·la a un local del barri de Gràcia per convertir-lo en un centre de dansa i arts escèniques al que anomenen La Caldera.

1997, l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya (AAVC) lloga una antiga fàbrica tèxtil al barri de Poblenou de Barcelona per oferir espais de treball i convertir-la en un centre de recursos per a la creació artística, conegut com l'Hangar.

2006. Barcelona Laboratori de Cultura, nous accents. En el Pla estratègic de Cultura de Barcelona del 2006 es planteja la constitució d'una xarxa d'espais orientats a l'assaig i la creació en els diferents àmbits artístics rehabilitant recintes industrials en desús com la Fabra i Coats o l'Escocesa – i també es parla d'ampliar els serveis i els espais de l'Hangar. S'anomena Fàbriques per a la creació.

¹ Per a tenir més informació sobre les Fàbriques de Creació de Barcelona s'inclouen dos annexos al final de l'informe. El primer inclou les fitxes de cada un dels equipaments inclosos a dia d'avui en el programa; i el segon, són una sèrie d'indicadors d'activitat i recursos dels mateixos.

2007. Posada en marxa del Programa Fàbriques de Creació. El programa neix amb "l'objectiu d'incrementar la xarxa d'equipaments públics que donen suport a la creació i la producció cultural". En formen part en aquell moment la Fabra i Coats, l'Illa Philips (després El Graner), La Seca, La Escocesa, l'Ateneu Popular 9 Barris i Hangar.

En el seu plantejament ja s'especificava que una de les funcions d'aquests equipaments era, a banda de potenciar el teixit artístic de la ciutat, la vertebració cultural del territorial.

Tot i així, el programa també reconeixia els "Espais de creació" privats que complementaven la xarxa pública i, entre els quals, s'inclouïa a l'Almazan, l'Antic Teatre, el Conservas, el Polvorí, l'Experimentem amb l'Art, La Poderosa, el Niu i, a més, La Nau Ivanow, La Caldera i l'Obrador de la Sala Beckett que amb el temps han passat a titularitat municipal.

Al 2014 es celebra a la Fabra i Coats Factorial, unes jornades que volien ser periòdiques per debatre i intercanviar idees sobre el desenvolupament d'aquest tipus d'equipaments.

Diferents punts de partida

Més definit pels processos, les persones i per allò que s'hi fa que no pas pel que conté, l'univers de Fàbriques de Creació de Barcelona inclou projectes que es desenvolupen a partir de diferents punts de partida:

- **Espais okupats per artistes** que van adequant a les seves necessitats fins arribar a un acord amb la propietat o l'administració, com és el cas de l'Hangar o La Escocesa. Normalment l'articulació de la gestió es vehicula a través d'una associació de professionals sectorial o territorial o provoca el sorgiment d'una constituïda ad hoc.
- **Comunitats artístiques o de veïns** que s'organitzen al voltant d'un projecte relacionat amb la creació que vol ajudar a articular socialment el territori. Per exemple, l'Ateneu Popular de 9 barris.
- **Antigues fàbriques en desús amb valor patrimonial reconvertides en centres culturals** a partir de la iniciativa pública com és el cas de la Fabra i Coats o El Graner.
- **Equipaments de nova planta** que venen a **cobrir una necessitat** detectada per donar suport al procés creatiu d'un sector o disciplina artística concreta. Per exemple, La Central del Circ.
- **Espais orientats als processos de creació artística** - habitualment **escènica**- amb certa trajectòria que en algun moment

del desenvolupament del projecte topen amb dificultats derivades de l'encariment del sòl i l'administració intervé per preservar el projecte que considera clau per la vertebració sectorial. Com per exemple La Caldera, la Beckett, la Nau Ivanow o més recentment el Tantarantana.

Llocs de governança complexa

Tot i que amb el pas del temps s'ha anat definint l'espai que ocupen les Fàbriques de Creació en les polítiques públiques culturals – que es vol acabar de concretar amb la mesura de govern elaborada per l'ICUB-, el cert és que la seva irrupció va posar en evidència un difícil encaix en l'organigrama de les polítiques públiques d'aleshores, doncs tenia a veure amb actuacions que s'abordaven des de diferents departaments com la creació artística, la formació, el patrimoni, el desenvolupament econòmic o l'acció comunitària, entre altres. En conseqüència, només podia ser tractat des de la **transversalitat** tan sovint invocada però en tan poques ocasions posada en pràctica en l'àmbit de les polítiques públiques.

Per altra banda, alguns dels projectes actualment inclosos en el programa de Fàbriques de Creació tenen un origen vinculat a **formes alternatives de gestió**, com l'autogestió i l'ocupació d'espais que, per definició, topen amb les formes i la normativa de l'activitat pública.

A la vegada, molts d'aquests projectes també han estat pioners en posar en pràctica les noves **lògiques de treball col·laboratiu o en xarxa**, la qual cosa implica, com a efectes colaterals, processos més complexos d'interlocució i presa de decisions.

Per últim, constatar que amb el pas dels anys s'ha detectat una excessiva **identificació d'alguns projectes amb les persones** o associacions gestores dels mateixos, cosa que pot suposar certes tensions amb els valors i principis que ha de guiar la gestió d'un equipament públic.

Serveis i activitats que s'hi duen a terme

Si bé cada carta de serveis i programa d'activitats s'ajusta a les necessitats concretes del col·lectiu d'usuaris i a les possibilitats que ofereix l'espai i els recursos disponibles, és cert que el ventall d'activitats i serveis que es realitzen a les Fàbriques de Creació es poden agrupar en unes grans línies de treball:

A. Espais de creació (per llogar o per coproduir)

La principal línia d'activitat que se'ls pressuposa és la d'albergar processos de recerca, experimentació, assaig i entrenament en relació a una producció o activitat creativa, tan si es tracta d'arts escèniques com d'arts visuals, les principals disciplines a les que es destinen les Fàbriques de Creació. Aquests processos s'acaben classificant segons si es fa un ús de les instal·lacions d'una manera més col·lectiva i en funció d'un projecte concret (residències o assajos) o bé d'una manera més individual i sense tenir relació a un projecte concret (tallers o espais *coworking*).

B. Formació

Una altra de les eines de suport als artistes és el programa més o menys estructurat de formació i entrenament dirigit, amb l'objectiu de procurar la capacitació continua dels creadors i l'accés als aspectes més innovadors de la disciplina.

C. Suport a la producció, exhibició i distribució de projectes artístics

Algunes de les Fàbriques de Creació complementen el seu suport als creadors amb una sèrie de serveis d'acompanyament en la producció, exhibició i distribució de projectes.

D. Exhibició

Si bé en un principi l'exhibició en aquests equipaments està orientada com una fase més del procés de creació amb mostres de parts concretes d'un espectacle dirigit a altres col·legues o creadors, és cert que en els últims anys alguns d'ells han acabat desenvolupant una programació que posa en contacte els creadors amb el públic. Aquesta programació, a la vegada, representa una via per incrementar els ingressos de l'equipament per a poder fer front els alts costos de producció.

També és cert que algunes de les Fàbriques de Creació, sobretot entre les incorporades en els últims anys i relacionades amb les arts escèniques, basen part de la seva activitat en aquesta programació i exhibició i, de fet, el seu funcionament pot recordar més a una sala d'arts escèniques convencional que no pas un espai dedicat al procés de creació.

La Xarxa d'espais de producció i creació de Catalunya (xarxaprod.cat).

Cal fer esment també de l'existència de Xarxaprod, una associació constituïda el 2006 que aglutina centres, tan públics com privats, dedicats a la producció i creació de tot el territori de Catalunya. Tal com s'explica a la seva [web](#) "Xarxaprod té per objectiu compartir i optimitzar recursos amb la finalitat d'enriquir el teixit productiu a disposició de creadors i fomentar la seva relació amb la societat. Els membres de Xarxaprod són entitats, projectes o plataformes que ofereixen espais, recursos (tècnics i de gestió), mitjans (residències, ajuts, beques i publicacions) i suport (formació, interlocució amb altres entitats, difusió i presentacions) pels processos de producció en l'àmbit de la creació i, en conseqüència, pels seus destinataris, els usuaris.

Algunes de les Fàbriques de Creació de Barcelona formen part d'aquesta xarxa com l'Hangar, la Nau Ivanow i La Escocesa. I altres centres de creació de la ciutat, com Experimentem amb l'ART, Homesession, Jivar creation, La Xina A.R.T i Telenoika també en formen part.

4. Algunes valoracions del funcionament del programa

Un cop analitzat l'origen, l'evolució i el funcionament actual del programa, el Comitè Executiu emet algunes valoracions crítiques com a base per passar a analitzar les propostes del govern incloses en la seva mesura.

A nivell general, es considera que el programa de Fàbriques de Creació hauria de ser una de les respostes principals a la demanda històrica – agreujada per la crisi econòmica– del col·lectiu de creadors a disposar d'un lloc on investigar, produir i trobar-se. Aquest espai de trobada, a més, hauria de potenciar la relació internacional, intergeneracional i respectar la paritat de gènere. Tot i que l'adequació a les necessitats dels creadors varia molt d'una fàbrica a una altra, el compromís de les institucions amb un programa que ofereix aquests recursos i defensa aquests valors ha d'estar fora de dubte.

El programa de Fàbriques de Creació està format per una gran heterogeneïtat d'equipaments i projectes, tan pel seu origen i evolució com per l'activitat actual i model de gestió. Aquesta característica demana coordinació però també atenció a les particularitats i diferents idiosincràsies.

A part d'aquestes consideracions generals, cal posar de manifest que la recerca i anàlisi dels projectes que en formen han deixat oberts alguns interrogants que no s'han pogut respondre degut al difícil accés a una informació completa:

En primer lloc, no s'ha pogut confirmar la claredat, rotació i pluralitat d'alguns dels projectes inclosos en el programa en relació a l'acollida i suport d'artistes. En aquest sentit, falta conèixer els criteris amb els que es convoquen les places i l'accés als recursos per corroborar que es regeixen per una política àmpliament inclusiva i que evita discriminacions de cap tipus– sigui per raons de gènere, edat, origen o qualsevol altre.

Tampoc s'ha pogut verificar un sistema complet de rendiment de comptes eficient i eficaç dels recursos públics invertits en els equipaments, tot i que es defensa que es faci sobretot en base d'un criteri artístic o cultural.

Segons les dades de funcionament disponibles, alguns projectes semblen defensar més una estructura fixa de llocs de treball que una activitat basada en els valors del programa.

I, finalment, també es posa en dubte la idoneïtat d'incloure alguns projectes que basen majoritàriament la seva activitat en l'exhibició circumscrita en les arts escèniques i dediquen molt pocs esforços al treball, l'esperit i els objectius del programa.

5. Síntesi de la Mesura de govern

Introducció

La mesura de govern comença amb una introducció en la que s'estableix com a la gènesi d'aquests equipaments una sèrie d'iniciatives de dinamització sociocultural i promoció del llenguatge artístic per part de col·lectius d'artistes amb vocació de servei públic.

Després es recorda que es compleixen 10 anys de la posada en funcionament del programa a la ciutat i que ha tingut una inversió de 23,5M€ en aquest període; que en formen part 11 infraestructures amb un total de 24.000m² disponibles. Són equipaments dedicats a l'atenció i l'acompanyament de les pràctiques artístiques actuals que acullen projectes artístics singulars i diferenciats.

Diagnosi

Tot i així, es considera que és una realitat incompleta (falten disciplines), que l'articulació entre projectes és insuficient, que falta dotar-lo d'una dimensió metropolitana i que no està adequadament coordinada la connexió entre creadors i sistema de producció i difusió de la ciutat.

Criteris de pertinença al programa

A continuació, es fa una proposta de criteris objectius de pertinença al programa sempre respectant la singularitat de cada projecte.

1. Totes les infraestructures són de titularitat pública.
2. Han de tenir un funcionament d'accés obert, transparència, democràcia interna i retorn social.
3. La creació i l'experimentació com a eix principal de la seva activitat.
4. Un contracte – programa ha de definir objectius particulars, estructura, òrgans de govern i pressupost. També es diu que s'ha de proveir cada Fàbrica amb un Consell d'activitats.
5. Estan connectades professional, territorial i socialment.
6. Promouen l'exhibició dels treballs de creació.
7. Promouen la formació bàsica o especialitzada.
8. Promouen la projecció internacional.
9. Tenen autonomia de gestió i cerquen recursos propis.
10. Promouen l'acció comunitària.

Objectius de la mesura de govern

El govern elabora aquest document per intentar:

1. Definir un marc de relacions global (i mapa de recursos)
2. Model de governança comuna
3. Sistema d'avaluació (intern i sectorial) qualitatiu i quantitatiu
4. Definició del programa
5. Ampliar la xarxa

Línies d'actuació

Finalment, el plantejament del govern per complir amb aquests objectius s'estructura en 6 línies d'actuació:

1. CONVERTIR LA XARXA DE FÀBRICQUES DE CREAÍÓ EN EIX ESTRATÈGIC DE SUPORT A LA CREAÍÓ CULTUARL
 Crear una comissió de seguiment
 Crear un fons econòmic
 Programa de visibilitat
 Fer créixer la xarxa, incorporant equipaments especialitzats en àmbits actualment no presents, com la innovació cultural (Canòdrom), l'editorial, les arts de carrer i el disseny (Disseny Hub).
 També créixer a partir de Fàbriques de Creació associades (privades).
 Crear un canal d'informació comú
 Espai de residència i allotjament d'artistes
2. CONSOLIDAR LA FÀBRICA DE CREAÍÓ COM EQUIPAMENT CULTURAL DE LA CIUTAT
 Programa de millores i manteniment pels edificis
 Incrementar recursos
 Fixar els criteris objectius per accedir a la xarxa de FC
 Programa d'acció comú que inclogui: política de lloguer d'espais, sistema de beques, criteri clars i transparents sobre els percentatges de taquilla, gestió de serveis educatius, relacions amb la comunitat, suport a la internacionalització...
3. ESTABLIR UN SISTEMA DE GESTIÓ I FUNCIONAMENT A TRAVÉS DEL CONTRACTE-PROGRAMA
 Contractes programa plurianuals amb els gestors de cada espai que inclogui
 Aportació fixa per estructura
 Aportació variable per activitat
 Sistema d'avaluació
 Fixar la duració, els criteris de renovació i compromisos

Promoure la participació de la Generalitat de Catalunya i altres administracions.

4. **AFAVORIR SISTEMA DE FÀBRQUES DE CREACIÓ ASSOCIADES INCORPORANT ENTITATS PRIVADES**
Crear la figura de l'Espai de creació associat al programa. Exemples: Taller de Músics, Piramidón, Eòlia, NunArt, El Niu, Ateneu Barcelonès.
Definir de manera precisa els requisits necessaris
Establir acords plurianuals amb aquests espais
5. **CONVERTIR LA FABRA I COATS EN EQUIPAMENT DE REFERÈNCIA**
Completar la rehabilitació de l'edifici i articular el funcionament dels dos programes, la Fàbrica de Creació i el Centre d'Art.
Desenvolupar el programa BCN Musc Hub.
6. **PROMOURE LA CREACIÓ D'UNA XARXA METROPOLITANA DE FC**
Crear un espai de coordinació i informació.
Estratègia compartida amb els ajuntaments per captar recursos externs
Divulgació conjunta dels continguts.

Seguiment de la mesura

L'aprovació comporta l'inici del desenvolupament de la mesura i començar a treballar en:

- Elaborar un quadre d'indicadors
- Estudiar acords amb altres administracions
- Fer un pla de viabilitat i inversions d'infraestructures
- Treballar en els contractes programa de cada una de les fàbriques.

Previsió pressupostària

El pressupost 2017 del programa de Fàbriques de Creació és de 2.099.950 €

S'estima que amb la posa en marxa d'aquesta mesura, aquest pressupost s'incrementi 1M€ anual, desglossat en les següents partides:

- 500.000 nous contractes programa
- 150.000 suport a activitats propis
- 100.000 nous programes comuns
- 250.000 concertació amb espais privats per incorporar-se.

6. Valoració de la Mesura de Govern

El Comitè Executiu del Consell de Cultura de Barcelona després d'analitzar la Mesura de Govern de Fàbriques de Creació **justifica el seu esperit** i la seva intenció, però considera **perillosa la seva concreció** i **desmesurada la seva ambició d'expandir-se**.

La intenció

Sembla justa la idea d'ordenar i coordinar la xarxa de Fàbriques de Creació, doncs al cap i a la fi, es recolzen en diner públic i, per tant, la transparència i l'equitat han d'estar plenament garantides. Els cinc objectius que marca la mesura² semblen a priori raonables sempre que en la seva implementació es garanteixi la total llibertat a l'hora de definir continguts i la total independència creativa en el dia a dia i que, al mateix temps, es respectin les particularitats de cada fàbrica. De la mateixa, es valora que els 10 criteris que defineixen la pertinència al programa dibuixen un marc de referència clar i ben definit.

Tenint en compte aquests objectius i aquests criteris es pot dir que es disposa d'una bona estructura conceptual on inserir un conjunt específic de pautes i normes de funcionament orientades en un doble sentit:

- a) En quan a governança interna- és a dir, garantir la pluralitat i equitat en la designació i renovació dels òrgans de direcció de cada fàbrica, l'estricta compliment dels convenis adscrits amb l'ajuntament i la transparència en la gestió de recursos públics.
- b) En quan a mantenir una política de serveis coherent amb els criteris generals que defineixen el programa, orientada al benefici dels artistes i usuaris.

En definitiva el plantejament de base sembla correcte i necessari sobretot si es tracta d'ordenar i coordinar la xarxa i garantir sobretot que totes i cada una de les fàbriques compleixin amb l'objectiu fundacional d'actuar com a plataformes de suport i recolzament a la tasca dels creadors emergents; amb formació, experimentació, gestació de nous projectes, fermentació de noves idees, suport i assistència als creadors, més l'exhibició i la difusió del treball i les produccions de certs artistes o grups en particular. És a dir, si el propòsit és aconseguir que el nou marc de governança i coordinació garanteixi que els recursos del programa s'usin de manera coherent amb els seus objectius i la seva funció fundacional.

² Veure pàg. 13

La concreció

Ara bé, la concreció d'aquesta intenció pot ser perillosa en dos sentits:

- a) La comissió de seguiment hauria de ser un òrgan de coordinació independent que actués de mediador entre fàbriques i administració i no com a delegat de l'ICUB. No n'hi ha prou amb un aparell tècnic delegat de l'administració, ni amb fiscalitzar o recollir dades, ni amb vigilar que les decisions preses es ceneixin als criteris formalment acordats. A més, hauria d'actuar com a medidora i ocupar-se de qüestions com redactar els concursos per escollir els nous gestors, considerar modificacions puntuals a la normativa comú, gestionar els recursos compartits, impulsar els projectes de difusió conjunta i implementar els sistemes d'avaluació, entre altres.

Tot i que a la mesura es dibuixa una primera proposta de composició (on s'inclou el Consell de Cultura i les associacions representatives de cada sector, a banda de l'ICUB i les mateixes Fàbriques) no s'especifica gaire més ni les funcions ni la manera de funcionar de l'òrgan.

- b) Davant d'espais tant heterogenis que compten amb instal·lacions i recursos tan dispars, que es dediquen a disciplines tan diferents definir un sistema d'indicadors quantitius pot resultar d'allò més perillós, doncs pot generar un embolic de formules complexes que exigeixin tasques burocràtiques inútils i acabin derivant en esforços titànics de justificació administrativa tal i com s'ha comprovat molt sovint en els tràmits vinculats a l'atorgament de subvencions: dubtoses estimacions de públic o frases fetes per tractar de demostrar l'impacte en el sector, el treball de proximitat... o totes aquelles caselles que es marquen amb massa facilitat als formularis ad hoc. En aquest terreny, els dubtes són nombrosos: com es poden fixar uns criteris objectius per valorar la qualitat d'un treball artístic? Es poden objectivar criteris com el risc i l'exploració? Al cap i a la fi, no serà que es recórrer a les fórmules davant la impossibilitat de confiar en experts independents capaços de jutjar la qualitat amb criteris objectius?

Per altra banda, també s'observa amb certa preocupació la insistència en declarar la Fabra i Coats com a referent del programa quan no acaba de tenir un projecte que funcioni. És una insistència que es pot girar en contra de la mesura.

L'ambició

I, per últim, es considera que la mesura presenta una ambició desmesurada en la seva projecció de creixement sinó s'ajusta als propòsits fundacionals.

És a dir, perquè tot aquest gran projecte no resulti tant sobredimensionat com estèril – un nou monstre que exigirà més i més burocràcia i diners a cabassos- cal garantir que els recursos s'orientin clarament als objectius fundacionals del sistema de les Fàbriques de Creació, com són la formació i el desenvolupament dels nous creadors i facilitar l'accés a l'experimentació per a nous projectes.

En qualsevol cas, sembla sensat contenir qualsevol inclinació expansiva del programa fins no trobar la fórmula adequada, fins a no tenir el marc general i l'ordre normatiu comú perquè en absoluta transparència en la gestió i, a la vegada, amb plena autonomia en la direcció dels continguts, prioritzant sempre el servei als artistes i els seus projectes, quedi del tot assegurat que els recursos s'utilitzaran de la millor manera per afavorir la producció artística emergent i de qualitat.

7. Recomanacions del Comitè Executiu

Arran de l'anàlisi del funcionament que el programa ha tingut fins el dia d'avui i de les intencions dels responsables de l'Ajuntament per a relançar-lo, el Comitè Executiu del Consell de Cultura de Barcelona elabora el següent llistat de recomanacions:

1. Rellançar el projecte de la Fabra i Coats i convertir-lo en la referència dels valors del programa.

Dotar-se d'un d'un/a responsable/a que posi les bases on cimentar el projecte i l'activitat de suport a la creació d'acord amb els principis i els criteris establerts en la mesura de govern.

2. Assegurar el caràcter independent de la Comissió de seguiment.

Tan en la configuració com en la funció i la manera de treballar posar èmfasi en la relació de mediació que aquesta comissió ha de tenir respecte les fàbriques l'ICUB.

3. Dotar-se d'un equip tècnic que treballi sobre el terreny per a impulsar l'evolució del programa i, a la vegada, avaluar els projectes.

Disposar d'un equip tècnic amb la missió de seguir la feina diària de les fàbriques, amb presència sobre el terreny i una intenció no només de conèixer, sinó de relacionar-se i facilitar la bona dinàmica de cada un dels projectes i de la xarxa en el seu conjunt és la millor manera d'impulsar el programa. El coneixement i la informació que pugui tenir aquest equip serà, a més, la millor eina per interpretar qualsevol sistema d'indicadors d'avaluació que es vulgui establir.

Abordar aquest seguiment a partir d'una estructura sòlida de recursos humans fa que el Comitè Executiu es plantegi la raó de l'habitual dificultat de l'administració pública (en general, més enllà de l'àmbit municipal) a consolidar un pressupost estable abans que en inversions puntuals en equipaments, materials i recursos (encara que aquestes siguin més quantioses).

4. Acordar un mecanisme just perquè el rendiment de comptes sigui efectiu.

El sistema d'avaluació de l'ús dels recursos públics ha d'incloure mecanismes clars i justos per, donat el cas, ajustar l'aportació a

projectes que no utilitzen els recursos públics per les finalitats en que s'han atorgat.

5. Reconsiderar l'expansió del programa fins que no es consolidin les fases d'ordenació i relançament.

Establir un pla de treball que gradualment vagi consolidant els primers canvis proposats de forma que es vagi dotant de coherència abans d'iniciar cap procés de creixement. En aquest sentit, en un primer moment, caldria consensuar un marc general, crear l'entitat coordinadora, crear serveis comuns i testar-ne el funcionament.

Després, en segon lloc, aquests canvis es podrien començar aplicar a la Fabra i Coats per després incorporar-los paulatinament a la resta de fàbriques de la xarxa i així anar resolent les seves mancances particulars i adaptar-se al nou marc general.

I es deixaria pel final i només quan les fases prèvies hagin estat completades i contrastades, el desenvolupament de nous projectes que signifiquin la seva incorporació basats en especialitzacions no incloses a dia d'avui o bé en projectes associats, és a dir, de titularitat privada.

6. El Comitè executiu vol implicar-se activament en l'impuls del programa de les Fàbriques de Creació en nom del Consell de Cultura.

Entre altres tasques que se li puguin encomanar, el Comitè Executiu s'ofereix a formar part de la comissió de seguiment, es compromet a convocar un seguit de trobades amb els responsables de les Fàbriques de Creació en els propers mesos i vol fer una avaluació completa del primer any de funcionament de la mesura de govern d'aquí a 12 mesos.

Annex I:

Fitxes de cada una de les Fàbriques de Creació de Barcelona

Ateneu Popular 9 barris

Nou Barris
Circ i Multidisciplinar

Web: www.ateneu9b.net

Construcció de l'edifici: 1977

Posada en marxa com a centre cultural: 1977

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2007

Espai: 2.653 m²

Origen: És fruit de la lluita veïnal per convertir una fàbrica d'asfalt en centre cultural.

Impulsor: Associació Bidó de Nou Barris

Programa: Les tres línies d'actuació del projecte són la dinamització social i la participació, la difusió cultural de qualitat i la formació.

Activitats i serveis:

Residències

Lloguers d'espais i equips

Cursos i tallers de circ

Programació cultural

Distribució d'espectacles

Tipus de gestió: Diferents convenis. Amb el Districte de Nou Barris com a centre cultural comunitari i amb l'ICUB com a Fàbrica de Creació.

Fabra i Coats

Nou Barris
Multidisciplinar, Arts visuals + escèniques, música,
audiovisual, multimèdia

Web: www.fabraicoats.bcn.cat

Construcció de l'edifici: Segle XIX

Posada en marxa com a centre cultural: 2008

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2008

Espai: 4.713 m²

Origen: L'Ajuntament adquireix el recinte el 2005, l'any 2008 es va decidir convertir en Fàbrica de Creació.

Impulsor: ICUB. Ajuntament de Barcelona

Programa: Gran contenidor de producció cultural, transversal i polivalent. Facilitar la concepció de propostes poc convencionals. Convertir-se en referent d'una nova centralitat cultural.

Activitats i serveis:

Residències i espai de creació i assaig / Laboratori de creació

Viver de projectes culturals emergents

Lloguers

Cursos

Tipus de gestió: Directa

Hangar

Sant Martí
Arts visuals

Web: www.hangar.org

Construcció de l'edifici: 1853

Posada en marxa com a centre cultural: 1996

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2003

Espai: 2.600m²

Origen: 1996 l'AAVC lloga l'antiga fàbrica tèxtil perquè un col·lectiu d'artistes tinguin espai per treballar. Al 2002 es crea la Fundació AAVC – Hangar.

Impulsor: Associació Artistes Visuals de Catalunya (AAVC)

Programa: Centre obert per a la recerca i la producció artística que dona suport a creadors i artistes, facilitant-los l'accés als recursos materials i tècnics i aportant un context d'experimentació i de lliure transferència de coneixement.

Activitats i serveis:

Tallers / Plató / Laboratori

Residència

Serveis de formació i assessorament tècnics i de producció

Tipus de gestió: Conveni per a la cessió de l'espai i conveni per a les activitats.

Graner

Sants - Montjuïc
Dansa

Web: www.granerbcn.cat

Construcció de l'edifici: 1919

Posada en marxa com a centre cultural: 2011

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2011

Espai: 1.000 m²

Origen: Remodelació de l'antiga fàbrica Phillips de la Zona Franca duta a terme per l'Ajuntament com espai de treball dels artistes de dansa i arts del moviment.

Impulsor: Ajuntament de Barcelona i A. de Professionals de la Dansa de Catalunya (APDC) i A. de Companyies Professionals de Dansa de Catalunya (ACPDC)

Programa: Centre de creació del cos i moviment, a partir del suport i internacionalització de les creacions, estimular la recerca i el pensament i treballar amb els públics i el territori.

Activitats i serveis:

Residències artístiques / Lloguers i convocatòries obertes

Exhibició i internacionalització

Integració de la dansa a la vida quotidiana de les escoles

Tipus de gestió: Gestió del consorci del Mercat de les Flors amb la col·laboració de l'APDC i l'ACPDC.

La Central del Circ

Sant Martí
Circ

Web: www.lacentraldelcirc.cat

Construcció de l'edifici: 2008

Posada en marxa com a centre cultural: 2008

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2008

Espai: 3.000 m²

Origen: Equipament de nova construcció que respon a l'antiga reivindicació del sector del circ de disposar d'espais hàbils per a la pràctica, la formació i els processos creatius.

Impulsor: A. Professionals del Circ de Catalunya (APCC) i Ajuntament de Barcelona

Programa: És un espai de creació, investigació, entrenament, assaig i formació continuada destinat als professionals de les arts del circ.

Activitats i serveis:

Entrenament i formació

Residències /

Suport a la producció / internacionalització

Exhibició: Preestrenes i Mostres

Tipus de gestió: Gestió cívica de l'APCC.

La Caldera

Les Corts
Dansa

Web: www.lacaldera.info

Construcció de l'edifici: 2008

Posada en marxa com a centre cultural: 1995

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2015

Espai: 900 m²

Origen: Un col·lectiu d'artistes de la dansa s'instal·la a una antiga fàbrica per constituir un centre de creació que, quan no renoven acord de lloguer, s'integren al programa de Fàbriques de Creació ocupant un espai en desús.

Impulsor: La Caldera

Programa: Centre de creació de dansa i arts escèniques. Un espai obert on fer possible el desenvolupament de les obres i recerques dels creadors.

Activitats i serveis:

Residències artístiques i producció

Formació

Assessorament

Exhibició i activitats familiars

Tipus de gestió: Cessió de gestió de l'espai i conveni per activitats a l'equip de La Caldera, constituït en Associació Cultural pel Desenvolupament d'activitats coreogràfiques.

La Escocesa

Sant Martí

Arts plàstiques i arts visuals

Web: www.laescocesa.org

Construcció de l'edifici: 1852

Posada en marxa com a centre cultural: 1999

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2008

Espai: 2.400 m²

Origen: Punt de trobada d'artistes que són desallotjats al 2007. La propietat pacta amb l'Ajuntament la cessió (?) de dos naus per l'ús públic que, alhora, cedeix als artistes constituïts en associació sense ànim de lucre.

Impulsor: Associació d'Idees EMA

Programa: Centre de producció multidisciplinar que dona cobertura a les necessitats dels artistes en el procés (espai, mobilitat, presentació i promoció de l'obra).

Activitats i serveis:

Lloguer i cessió d'espais, material i equips

Formació / Internacionalització / mobilitat

Activitats de difusió d'art amb la comunitat

Tipus de gestió: Cessió de gestió de l'espai a l'Associació d'Idees EMA (formada per tots els artistes que disposen d'espai a La Escocesa, més un gestor cultural) i conveni per activitats.

La Seca. Espai Brossa

Ciutat Vella
Arts escèniques

Web: www.laseca.cat

Construcció de l'edifici: Segle XIV

Posada en marxa com a centre cultural: 2011

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2011

Espai: 869 m²

Origen: L'Ajuntament l'adquireix i convoca un concurs per la concessió de la seva explotació

Impulsor: Ajuntament de Barcelona

Programa: Espai de trobada, d'exhibició, d'intercanvi i transversalitat entre les arts escèniques i el pensament contemporani.

Activitats i serveis:

Programació estable / Festival BarriBrossa

Formació, workshops i trobades professionals

Activitats dirigides a les escoles i de creació de públics

Tipus de gestió: Concessió de l'Espai a Brossa Espai Escènic i conveni per activitats.

Nau Ivanow

Sant Andreu
Arts escèniques

Web: www.nauivanow.com

Construcció de l'edifici: 1968

Posada en marxa com a centre cultural: 1998

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2010

Espai: 2.000 m²

Origen: L'arquitecte i fotògraf Xavier Basiana adquireix l'edifici per establir-hi un estudi professional i un centre de creació, producció i difusió de cultura contemporània, esdevenint el primer projecte cultural privat de La Sagrera.

Impulsor: Associació Cultural La Nau Ivanow.

Programa: Espai de residències i suport a la creació en tres grans eixos: creació, acompanyament i territori.

Activitats i serveis:

Serveis per a la creació i la producció artística (espais i recursos)
Suport a la mobilitat i internacionalització dels projectes Exhibició,
programació estable.
Beques i residències

Tipus de gestió: Concessió de l'espai i conveni per activitats amb La Fundació La Sagrera, que des del 2006 substitueix l'Associació La Sagrera com a òrgan de gestió de l'equipament.

Sala Beckett

Sant Martí
Arts escèniques

Web: www.salabeckett.cat

Construcció de l'edifici: 1924

Posada en marxa com a centre cultural: 1989

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2010

Espai: 2.923 m²

Origen: Va néixer com a seu de la companyia Teatro Fronterizo dirigida per José Sanchis Sinisterra. Al 2011 es signa el conveni amb l'Ajuntament per traslladar-se a la nova del Poblenou, amb una aportació municipal de 2M d'€ per les obres. Es crea la Fundació Sala Beckett per gestionar la futura entitat.

Impulsor: Sala Beckett/ Obrador internacional de dramàtúrgia

Programa: Espai de creació, formació i experimentació teatral, dedicat especialment a la promoció de la dramàtúrgia contemporània i la difusió de l'autoria teatral catalana. Un lloc a mig camí entre l'escola artística, el centre cultural i el teatre de cartellera.

Activitats i serveis:

Cursos i formació

Exhibició

Producció

Tipus de gestió: Cessió de l'edifici i conveni per activitats a la Fundació Sala Beckett.

Tantarantana

Ciutat Vella
Arts escèniques

Web: www.tantarantana.com

Construcció de l'edifici:

Posada en marxa com a centre cultural: 1992

Integració a la xarxa de les Fàbriques de Creació: 2017

Espai: 800 m²

Origen: Neix com a sala de teatre per a infants de la mà de Julio Álvarez i Victor Suañez. Al 1996 es trasllada a l'actual ubicació i al 2017, l'Ajuntament compra l'edifici (1,3M€) per evitar la desaparició del projecte.

Impulsor: Teatre Tantarantana

Programa: Espai de doble programació (per adults i infantil) que es destinarà a major suport a les companyies

Activitats i serveis:

Exhibició - Programació infantil i per adults

Suport a la producció

Activitats amb la comunitat

Tipus de gestió: Cessió edifici a Teatre Tantarantana (a l'espera com es formalitza la gestió de l'activitat).

Annex II:

Indicadors de recursos i activitats

Recursos

A continuació s'exposen les dades relatives al cost, l'activitat i el públic d'aquests centres (sense incloure el Tantarantana que s'ha incorporat al programa l'any 2017).

Segons informació inclosa en la mesura de govern, l'Ajuntament ha invertit 23,5 Md'€ en aquests equipaments en els últims 10 anys.

L'any 2016, l'Ajuntament va destinar més d'1,2 Md'€ a subvencionar les activitats de les Fàbriques de Creació en transferències corrents, a les que caldria afegir 500.000 d'aportació extraordinària per la Sala Beckett i tenir en compte que falta la informació sobre el cost de l'activitat que es desenvolupa a la Fabra i Coats.

A més, es van invertir 531.486 € en millores estructurals de diferents centres, amb la despesa extraordinària de la rehabilitació de la nova seu de la Sala Beckett al capdavant (que va tenir costos d'altres partides de l'ICUB i de l'Ajuntament).

Segons l'equip de govern, les propostes que s'inclouen a la seva mesura suposarien un increment d'1 M d'€ a l'any respecte el pressupost actual.

Usuaris i activitats

L'Hangar és la Fàbrica amb més activitats de creació (572), molts més dels que acull la Central del Circ (119), la Fabra i Coats (81), El Graner (65), La Caldera (55) i La Escocesa (42). Val a dir, que l'activitat de creació i formació que registra l'Hangar està molt influenciada pel funcionament de bucs d'assaig.

L'Hangar també és el centre que ha dut a terme més activitats de formació (65), mentre que la Sala Beckett n'ha ofert 46. En quan a la difusió, La Caldera ha estat la que n'ha programat més (69), seguida de l'Ateneu Popular de 9 Barris i la Fabra i Coats (56 respectivament) i La Seca, Espai Brossa (51).

La Caldera (555) i La Sala Beckett (469) són els que tenen més usuaris en activitats de formació, seguides a certa distància de La Central del Circ (273) i la Fabra i Coats (109). En quan a espectadors per l'activitat de difusió, la que n'ha reunit més és la Fabra i Coats (69.628), seguida de La Seca (22.444), l'Ateneu Popular 9 barris (19.520) i la Sala Beckett (13.704).

Despesa de l'ICUB (Ajuntament de Barcelona) Subvencions per conveni. ICUB. 2016

Beneficiari	Concepte de la subvenció	Import
Transferències corrents (Capítol 4)		
Consorci Mercat de les Flors / Centre de les Arts en Moviment	Conveni activitat Fàbrica de Creació Graner	225.950,0
Fundació Sala Beckett	Conveni activitat Fàbrica de Creació Sala Beckett	200.000,0
Assoc. de Professionals del Circ de Catalunya	Conveni activitat Fàbrica de Creació Central del Circ	180.000,0
Fundació de l'Assoc. d'Artistes Visuals de Catalunya. AAVC	Conveni activitat Fàbrica de Creació Hangar	159.780,0
Bonnin-Julve	Conveni activitat Fàbrica de Creació La Seca	115.000,0
Assoc. Cultural pel Desenvolupament d'Activitats Coreogràfiques. La Caldera	Conveni activitat Fàbrica de Creació La Caldera	90.000,0
Fundació Sagrera	Conveni activitat Fàbrica de Creació Nau Ivanow	90.000,0
Assoc. Bidó de Nou Barris	Conveni activitat Fàbrica de Creació Ateneu Popular 9 Barris	80.000,0
Assoc. d'Idees Ema de La Escocesa	Conveni activitat Fàbrica de Creació La Escocesa	40.000,0
Total Transferències corrents		1.180.730,0
Transferències extraordinàries		
Fundació Sala Beckett	Conveni aportació extraordinària temporada 2016-2017 nova Sala Beckett	500.000,0
Total Transferències extraordinàries 2016		500.000,0
Transferències de capital (Capítol 7)		
Fundació Sala Beckett	Conveni inversió nova Fàbrica de Creació Sala Beckett	280.000,0
Fundació de l'Assoc. d'Artistes Visuals de Catalunya. AAVC	Conveni inversió Fàbrica de Creació Hangar	151.546,2
Fundació Sagrera	Conveni inversions Fàbrica de Creació Nau Ivanow	99.940,1
Total transferències de capital		531.486,3
Total subvencions ICUB a Fàbriques de Creació		2.212.216,3

Recursos econòmics. 2016 (publicats a les memòries dels equipaments)*Entre parèntesi el percentatge de cada partida sobre els ingressos totals*

	Ateneu Popular 9 barris	Fabra i Coats	Hangar	La Central del Circ ³	El Graner	La Caldera	La Escocesa ⁴	La Seca. Espai Brossa	Nau Ivanow ⁵	Sala Beckett ⁶
Ingressos	948.393 €		569.293 €	501.671 €			70.067 €		192.678 €	365.887 €
Subvencions	460.897 € (48,6%)		398.963 € (70,1%)	366.619 € (73,1%)			46.834 € (66,8%)		104.987 € (54,5%)	219.446 € (60%)
ICUB			164.780 € (28,9%)	200.000 € (39,9%)			27.887 € (39,8%)		74.000 € (38,4%)	107.800 € (29,5%)
Patrocinis privats			84.842 € (14,9%)							
Serveis	297.539 € (31,4%)		24.051 € (4,2%)	55.640 € (11,1%)			23.232 € (33,2%)		43.772 € (22,8%)	
Activitat	190.497 € (20,4%)		26.308 € (4,6%)	79.411 € (15,8%)					43.920 € (22,7%)	146.441 € (40%)
Despeses	921.053 €		570.162 €				70.067 €		210.089 €	352.060 €

³ Previsió 2017⁴ Comptes del 2015⁵ Comptes del 2014⁶ Comptes del 2015⁷ OSIC, ICUB, Ministeri de Cultura i Comissió Europea. L'Hangar inclou en la seva memòria una subvenció de capital de 2.387.417,28 € de l'ICUB per obres de rehabilitació de l'espai i un altra de 5.715 € per inversions en tecnologies de la informació i comunicació.

Recursos humans. 2016 (publicats a les memòries dels equipaments)

	Ateneu Popular 9 barris	Fabra i Coats	Hangar	La Central del Circ	El Graner	La Caldera	La Escocesa	La Seca. Espai Brossa	Nau Ivanow ⁸	Sala Beckett
Dones			6		4	5		3	10	3
Homes			5		3	4		5	6	10
Total	17		11		7	9		8	16	13

⁸ Comptes del 2015

Activitats i usuaris 2016. Segons l'Observatori de dades Culturals de Barcelona de l'ICUB.

	Ateneu Popular 9 barris	Fabra i Coats	Hangar ⁹	La Central del Circ	El Graner	La Caldera	La Escocesa	La Seca. Espai Brossa	Nau Ivanow	Sala Beckett
Projectes de creació	14	81	572	119	65	55	42	3	34	11
En residència locals	9	41	63	34	52	42	21	2	21	7
En cessió locals	4	31	498	68	5	10	9	1	9	4
En residència internacional	0	8	11	8	8	2	7	0	1	0
En cessió internacional	1	1	0	9	0	1	5	0	3	0
Formació per professionals	1	1	65	16	2	16	2	0	10	46
Activitats de difusió	56	56	32	39	3	69	29	51	14	49

Usuaris

Formació per professionals	44	109	1.191	273	14	555	22	0	84	469
Activitats de difusió	19.520	69.628	2.472	1.171	371	4.762	2.585	22.444	1.862	13.704

⁹ L'increment del nombre de projectes de creació d'Hangar el 2016 és a causa de l'inici del recompte de les cessions per a projectes creatius del buc d'assaig